

Erasmus+ uitwisseling: indrukken en belevenissen van Richard Haasen

“Zo mooi om dat Grieks en Italiaans te horen; en om te zien hoe zenuwachtig die Oostenrijkse jongens waren.” Reactie van een ouder.

In 2016 werd ondergetekende benaderd om deel te nemen aan een Erasmus+ project over migratie in de oudheid en nu, georganiseerd vanuit Duitstalige gymnasia in München en Bolzano, met een verwijzing naar het adagium ‘*Cives mundi sumus omnes*’ van Erasmus van Rotterdam: “wij zijn allen wereldburgers.”

Het tijdsbeeld werd in het Duitsland van 2016 bepaald door massale immigratie. Met collega Marco Poelwijk ben ik in dat jaar met de clusters Grieks naar een opvoering van Euripides’ *Smekelingen* geweest in Almere. Daar heb ik de kans gehad te beleven wat voor een uitzonderlijke tragedie het is. Jammer dat die zo weinig gespeeld wordt, dacht ik meteen.

Inmiddels loopt er een Erasmus+ vervolgproject over “*Democracy and its endangerments*” met dezelfde gymnasia in München, Bolzano en Rein (bij Graz), maar aangevuld met twee andere Griekse gymnasia: uit Thessaloniki en Heraklio, Kreta. Zo is de Griekse deelname aan de uitwisseling gegroeid: daar heb ik als regisseur dankbaar gebruik van kunnen maken. In de gezamenlijke (en door de Barlaeanen in het Engels opgevoerde tragedie Iketides *Suppliants*) kon ik dus twee koorliederen monteren, gespeeld door Griekse meisjes in hun moedertaal.

Het was een amalgaam van moedertalen. Het Nederlands kwam terug in de Homerische Hymne van Demeter, waarmee het stuk opende. De keuze voor de tragedie sluit naadloos aan bij de door classici van het Barlaeus ontwikkelde website <https://rondompericles.nl/> over de Atheense democratie. De workshop die collega Willem van Maanen over enkele passages uit de *Lijkrede* van Pericles in het najaar van 2018 in München is komen geven, oogstte groot enthousiasme bij de partnerscholen.

Zelf heb ik in deze ronde in de voorbereiding van de opvoering in Amsterdam meer aandacht kunnen besteden aan de acteerprestaties van de deelnemende leerlingen van de uitwisselingsscholen. De verschillende bijdragen hoefden in het repetitieweekend hier in Amsterdam zo alleen nog maar 'gemonteerd' te worden. Voor de praktische uitvoering van dit project is steun gevonden bij de sectie geschiedenis (met name Joep Beijst en Merel Meijer). Zij ontfermen zich over praktische zaken als de keuze van de deelnemende leerlingen voor de verschillende uitwisselingen. De tragedie in deze uitwisselingsronde ook beter binnen het Barlaeus-curriculum ingebed, door passages van de Oudgriekse tekst voor het vijfdeklas PTA-tekstinterpretatie te kiezen. Verder is er in het voorjaar van 2019 door de deelnemende Barlaeus-leerlingen aan speel- en theatertechniek gewerkt. Het regieconcept kon toen worden doordacht, omdat de deelvoorstelling (o.a. met hulp van studenten van de Hogeschool der Kunsten Utrecht in lessen van Vanessa Hudig met vijfdeklas-leerlingen voorbereid) in het Nederlands in de aula werd gespeeld. Zo heeft in de voorstelling het denkproces van Barlaeus-leerlingen én van de uitwisselingscholing over het gebruik van (anti)-democratische symboliek en retoriek zijn weerslag gevonden in de (beeld-)taal van het theater.

In september 2019 heb ik een inspirerende openluchtvoorstelling van Iketides door het Nationaal Theater van Griekenland in regie van Stathis Livathinos (in Nederland bekend van zijn Ilias) kunnen bezoeken.

Voor de uiteindelijke voorstelling is van groot belang geweest dat collega's van de verschillende uitwisselingsscholen repetitietijd gefaciliteerd hebben met de uitwisselingsleerlingen. Bovendien waren er enkele collegae actief bij de theateropvoering betrokken. Uit Bolzano heeft collega Ivan Bortolotti bij de regie en montage tijdens de uitwisseling op zijn school en in het repetitieweekend bij de regie geassisteerd en de

lichttechniek op zich genomen tijdens de technische doorloop voor de voorstelling in Bellevue.

Heel inspirerend was de ontmoeting met de Kretenzische CKV-collega Maria Choulaki die in overleg prachtige fotoportretten van de uitwisselingsleerlingen in het archeologisch museum van Thessaloniki en op Kreta heeft gemaakt. Deze foto's vormden ook de achtergrond van de boventiteling.

Choreografe Alexandra Veldhuyzen heeft het einde van de voorstelling mede bepaald. Haar duet voor Anna Konecny (Barlaeus) en Sarah Eisenberger (Rein/Graz) paste naadloos in de montage van het eindbeeld. Door ziekte van een Barlaeus-leerlinge is Emily Schmalbach uit München, ingesprongen in het koorleidsterviertal.

Speciale vermelding is op zijn plaats voor de inspanning en acteerprestaties van de protagonisten van het Barlaeus: Katia Farias Rodriguez (Aithra: mee op uitwisseling naar Thessaloniki) Sami Ballafkir (Theseus), Jasper Fleischmann (Adrastos: mee op uitwisseling naar München) en Finn de Vries (Thebaanse bode; kandidaat voor uitwisseling naar Kreta), Zara de Boij (Euadne; mee op uitwisseling naar München) en Samuel van der Torre (Iphis; mee op uitwisseling naar Kreta op vorige ronde). In het voorjaar zal dit Erasmus+ traject afgesloten worden met een uitwisseling op Kreta.

